

Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos
TILINPÄÄTÖS 1.1. – 31.12.2021

HKLjk 4.3.2022

Laatinut:
Talous ja toiminnanohjaus
Talousoalvelut

SISÄLLYSLUETTELO

Toimintakertomus -----	2-14
Tuloslaskelma -----	15
Tase -----	16-17
Rahoituslaskelma -----	18
Tilinpäätöksen 31.12.2021 liitetiedot-----	19-35
Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista sekä säilytystavoista-----	35-36
Investoinnit-----	37
Tunnusluvut-----	38-39
Tilinpäätöksen allekirjoitus -----	40

TOIMINTAKERTOMUS TILIKAUDELTA 1.1. – 31.12.2021

HALLINTO

Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos on toiminut kaupunginvaltuuston 16.11.1994 tekemän päätöksen mukaisesti 1.1.1995 alkaen kirjanpitolakia ja -asetusta sekä kaupungin taloussääntöä noudattavana nettobudjetoituna kunnan liikelaitoksena.

HKL toimii raitiovaunu-, metro- ja lauttaliikenteen tuottajana sekä Helsingin raideliikenneinfran kehittämisestä ja ylläpidosta vastaavana organisaationa. HKL tuottaa liikenne- ja infrapalveluja Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymälle.

Helsingin kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 22.9.2021 yhtiöittää HKL:n. HKL:n toimintaa loppuu nyky muodossaan 31.1.2022. Toiminta jatkuu Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:ssä lukuun ottamatta metron infra- ja liikennöintisopimukseen liittyviä liiketoimintoja, joiden osalta toiminta jatkuu HKL:ssä. Vantaan kaupunki on Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:n osakas Helsingin kaupungin lisäksi.

Organisaatio, johto ja tilintarkastajat

Valtuustokaudella 1.1.-31.7.2021 HKL:n toimintaa johtavaan johtokuntaan kuuluivat puheenjohtaja Laura Rissanen, varapuheenjohtaja Anu Suoranta, Tuomo Luoma, Perttu Hillman, Jessica Karhu, Leo Stranius, Sameli Sivonen, Stefan Loman ja Kirsi Sutton. Johtokunnan kokouksiin osallistui kaupunkiympäristön apulaispormestari Anni Sinnemäki.

Johtokunnan varajäsenet olivat Joonas Haavisto, Kristiina Anunti, Katja Ivanitskiy, Niklas Kaskeala, Laura Euro, Lilja Tamminen, Heidi From ja Petri Ijäs.

Johtokunta piti 13 kokousta 1.1.-31.7.2021.

Valtuustokaudella 1.8.-31.12.2021 HKL:n toimintaa johtavaan johtokuntaan kuuluivat Minna Salminen puheenjohtaja, Sini Korpinen varapuheenjohtaja, Pekka Pirkkala, Joonas Turtiainen, Mirita Saxberg, Aino Tuominen, Niklas Kaskeala, Suoranta Anu ja Samuli Voutilainen. Johtokunnan kokouksiin osallistui kaupunkiympäristön apulaispormestari Anni Sinnemäki.

Johtokunnan varajäsenet olivat Roby Mountrakis, Sebastian Franckenhäuser, Nina Sillantaka, Sanna-Maria Pakkanen, Pertti Sivonen, Jami Haavisto, Satu Vartiainen, Markus Lehtola ja Päivi Hönö.

Johtokunta piti 12 kokousta 1.8.-31.12.2021.

HKL:n organisaatio rakentuu yhdestä taloudellisesta yksiköstä, joka jaetaan kuuteen toimintayksikköön: liikennöinti (LIIK), kunnossapito

(KUPI), omaisuudenhallinta (OMHA), suuret kaupunkiraidehankkeet (SKAR), talous ja toiminnanohjaus (TATO) sekä henkilöstö ja liiketoiminnan tuki (HELI).

Laitoksen johtoryhmään kuuluivat vuoden 2021 lopussa vt. toimitusjohtaja Petri Lumijärvi, liikennöintiyksikön johtaja Arttu Kuukankorpi, kunnossapitoyksikön johtaja Toni Jurva, omaisuudenhallintayksikön johtaja Antti Nousiainen, suuret kaupunkiraidehankkeet -yksikön johtaja Artturi Lähdetie, talous- ja toiminnanohjaus -yksikön johtaja Karoliina Rajakallio, vt. henkilöstö- ja liiketoiminnan tuki -yksikön johtaja Jukka Hämäläinen, viestintä- ja henkilöstönkehittämispäällikkö Elina Norrena, taloussuunnittelupäällikkö Ari Päivärinta ja vt. hallintopäällikkö Miika Tetri. Henkilöstön edustajina johtoryhmässä olivat Pasi Laakkonen ja Ari Koponen, joiden varajäseninä toimivat Pekka Hirvonen ja Jan Saikkonen.

Johtoryhmä kokoontui vuoden aikana 25 kertaa.

HKL:n hallinnon ja talouden tarkastuksesta huolehtii valtuuston asettaman tarkastuslautakunnan 1. toimikunta puheenjohtajanaan Dani Niskanen.

Kaupungin tilintarkastusyhteisönä toimii KPMG Oy Ab. Vastuullisena tilintarkastajana toimii Jorma Nurkkala, JHT, KHT.

OLENNAISET TAPAHTUMAT HKL:N TOIMINNASSA

Maailmanlaajuinen koronaviruspandemia on kevästä 2020 alkaen vaikuttanut merkittävästi myös HKL:n toimintaan. Matkustajamäärät supistuivat normaalitilanteeseen verrattuna enimmillään yli 70 % ja vuonna 2021 matkustajamäärät olivat 30-60 % normaalia alhaisemmat. HKL on sopeuttanut toimintaansa HSL:n päätösten mukaisesti metro- ja raitioliikenteen tarjonnan supistuksiin. HKL on myös toteuttanut lukuisia oman henkilöstön ja matkustajien terveyttä varmistavia toimenpiteitä. Matkustajamäärien väheneminen aiheuttaa merkittävää epävarmuutta myös joukkoliikenteen pitemmän aikavälin kehittymisnäkyymiin.

HKL:n johtokunta jätti kokouksessaan 13.9.2018 HSL:lle tarjoutumisen Raide-Jokerin ja kantakaupungin raitioliikenteen liikennöinnistä. HSL:n hallitus päätti toukokuussa 2020 käynnistää neuvottelut HKL:n kanssa Raide-Jokerin liikennöinnin käynnistämisestä ja kantakaupungin raitioliikenteen sopimuksen jatkamisesta. Sopimusneuvottelut jatkuivat vuoden 2021 aikana ja tavoitteena on allekirjoittaa liikennöintisopimukset HSL:n kanssa vuoden 2022 aikana.

Raide-Jokerin infrahankkeen toteutus eteni vuonna 2021 hyvin. Radan rakentaminen on edennyt 2021 aikana siten, että Espoon osalta lähes kaikki ja Helsingissä valtaosa rakennustöistä valmistui jo vuoden 2021 aikana. Rakentaminen on edellä alkuperäistä aikataulua ja hanke onkin viestinyt arvioidun käyttöönoton olevan vuoden 2024 alussa aiemmin arvioidun vuoden 2024 kesäkuun sijasta.

Raide-Jokerin varikon rakentaminen Roihupellossa eteni harjakorkeuteensa ja varikko valmistuu kesällä 2022. Raide-Jokerin päähankkeen nopeutunut aikataulu on tuonut kustannussäästöjä myös varikon osuuteen.

Kruunusillat-hanke eteni vuoden 2021 aikana merkittävästi, sillä sekä allianssin kehitysvaihe että siltaurakan kilpailutus saatiin päätökseen. Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi elokuussa 2021 hankesuunnitelman muutoksen, jossa hankkeen toteutus jaettiin kahteen osaan ja hankkeen enimmäishintaa korotettiin. Päätöksen mukaisesti hankkeen ensimmäisessä vaiheessa toteutetaan yhteys Laajasalon ja Hakaniemien välillä ja toisessa vaiheessa yhteys Hakaniemestä keskustaan. Raitiotien toteuttava allianssi valmistautui loppuvuoden aikana toteutusvaiheeseen siirtymiseen.

HKL ja Škoda Transtech Oy sopivat helmikuussa 23 uuden ForCity Smart Artic X54 -pikaraitiotievaunun tilaamisesta. Vaunut ovat identtisiä aiemmin tilattujen Raide-Jokerille tulevien vaunujen kanssa. Tilaus toteutettiin vuonna 2011 tehdyn Artic-vaunuhankintasopimuksen mukaisena toimitusoptiona. Vaunuja tullaan liikennöimään Kruunusilloja käytävillä Yliskylän ja Haakoninlahden raitiolinjoilla. Toimitukset ajoittuvat vuosille 2024-26 ennen Kruunusiltojen raideyhteyden valmistumista.

Kalasadamasta Pasilaan -raitiotiehankeen rakentaminen käynnistyi vuoden 2021 lopussa.

Ruskeasuon raitiovaunu- ja bussivarikon urakkakilpailutus valmistui alkuvuodesta 2021. Valmistelevat rakennustyöt hankkeella ovat käynnissä ja laajenivat marraskuussa 2021 bussioperaattorin siirtyessä kokonaisuudessaan väistötiloihin Postinpuiston alueelle. Varikkohankkeen on tarkoitus valmistua vuoden 2023 lopussa.

Helsingin kärjäoikeus antoi maaliskuussa 2020 välipäätöksen metron automatisointia koskevien sopimusten purkua koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan HKL:llä oli oikeus purkaa sopimukset Siemensin kanssa metrovarikon laajennusosan automatisointisopimusta lukuun ottamatta. Kärjäoikeuden näkemyksen mukaan automatisointiprojektin viivästykset johtuivat Siemensin vastuulla olevista syistä.

Helsingin kärjäoikeus antoi marraskuussa 2021 ratkaisunsa metron automatisointisopimusten purkamiseen liittyvien taloudellisten vaatimusten osalta. Ratkaisun mukaan Siemens on velvollinen suorittamaan HKL:lle vahingonkorvausta noin 5 miljoonaa euroa ja palauttamaan HKL:n maksamia kauppahintoja noin 3 miljoonaa euroa. HKL on yhdessä Helsingin kaupunginkanslian kanssa arvioinut, että kärjäoikeuden tuomioon on haettava muutosta hovioikeudelta. Kärjäoikeuden tuomioon ei voida tyytyä, kun otetaan huomioon, että kärjäoikeus on välituomiossaan todennut, että HKL:llä on ollut oikeus purkaa riidan kohteena olevia sopimuksia. HKL katsoo kärsineensä enemmän taloudellista vahinkoa kuin mihin kärjäoikeus päätyi.

Helsingin kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 22.9.2021 yhtiöittää HKL:n. Päätöksentekoaikana korostui seudullisuuden merkitys sekä yhtiön toiminnan avoimuudesta ja henkilöstön asemasta huolehtiminen. Vantaa on yhtiön osakas Helsingin kaupungin lisäksi.

HKL:n toimintaa loppuu nyky muodossaan 31.1.2022. Toiminta jatkaa Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:ssä lukuun ottamatta metron infra- ja liikennöintisopimuksiin liittyviä liiketoimintoja.

TALOUSARVION SITOVIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

HKL:lle oli kolme sitovaa tavoitetta, jotka toteutuivat seuraavasti:

Sitova tavoite	Tavoite TA2021	Toteuma 2021	
1 Tilikauden tulos vähintään nolla [M€]	0	3,6	
2 Asiakastyytyväisyys (liikennöitsijäarvosana):			
Raitioliikenteessä arvosana pysyy vähintään vuoden 2019 tasolla	4,04 (2019: 4,04)	3,97	
Metroliikenteessä arvosana pysyy vähintään syksyn 2019 tasolla	4,08 (2019 syksy: 4,08)	4,16	
3 Liikennöinnin luotettavuus ylittää kolmen edellisen vuoden keskiarvon:			
Raitioliikenne [%]	99,85 (2017-2019 keskiarvo: 99,80)	99,93	
Metroliikenne [%]	99,85 (2017-2019 keskiarvo: 99,71)	99,90	

- Tilikauden tulos vähintään nolla.

Tilikauden tulosta koskeva sitova tavoite toteutui. Tilikauden tulos oli 3,6 milj. euroa.

- Asiakastyytyväisyys (liikennöitsijäarvosana) pysyy vähintään syksyn 2019 tasolla ja saavuttaa seuraavat tavoitetasot: raitioliikenne 4,04 ja metroliikenne 4,08.

Asiakastyytyväisyyden sitova tavoite ei toteutunut.

Raitioliikenteen liikennöitsijäarvosana oli 3,97 eikä siten saavuttanut tavoitetta 4,04. Asiakkaiden tyytyväisyys on pysynyt samalla tasolla kuin vuonna 2020. Koronan vuoksi kuljettajien asiakaspalvelutehtävät ovat olleet keskeytettynä lähes koko vuoden. Lisäksi asiakkaiden siisteyden ja hygieenisyyden odotukset ovat nousseet. Näiden vuoksi palvelun ja neuvonnan arvosanat ovat koronaa edeltäviä vuosia alhaisemmalla tasolla.

Metroliikenteen liikennöitsijäarvosana oli 4,16 ja ylitti tavoitteen 4,08. Asiakkaiden tyytyväisyys on pysynyt vuoden 2020 tasolla.

- Liikennöinnin luotettavuus (ajettujen lähtöjen osuus tilatuista lähdoistä) ylittää kolmen edellisen vuoden keskiarvon ja saavuttaa tavoitetasot raitioliikenteessä 99,85 %, metroliikenteessä 99,85 %.

Metroliikenteessä ajettiin 99,90 % ja raitioliikenteessä 99,93 % tilatuista lähdoistä vuonna 2021 eli luotettavuustavoite 99,85 % toteutui molem-

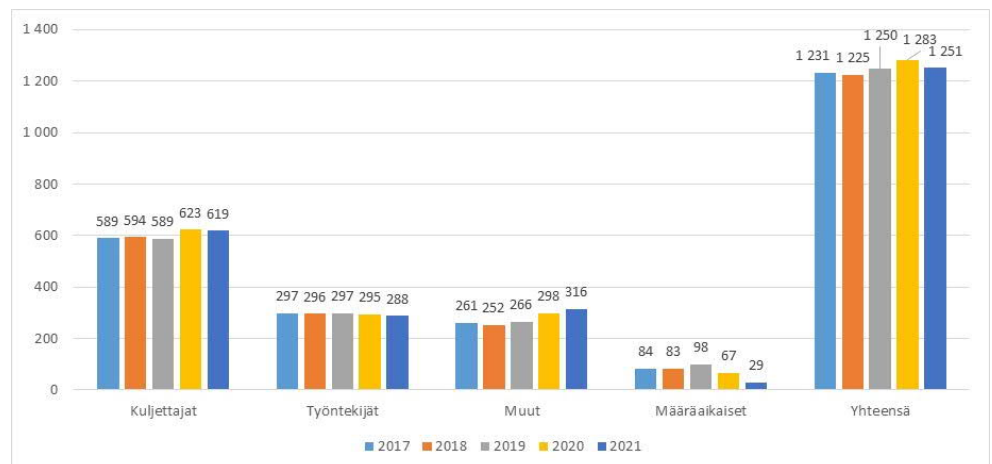
missa liikennemuodoissa. Tulokseen vaikuttaa koronan vuoksi supistettu liikennetuotanto, joka on mahdollistanut erinomaisen liikennöinnin luotettavuuden.

HENKILÖKUNTA JA MAKSETUT PALKAT

HKL:n palveluksessa oli tilikauden aikana keskimäärin 1 251 henkilöä (2020: 1 283). Tilikauden lopussa henkilöstövahvuus oli 1 220 (2020: 1 260).

Palkkoja maksettiin yhteensä 53 180 009,14 (2020: 53 025 634,89) euroa. Investointikohteisiin aktivoitujen palkkojen osuus maksetuista palkoista oli 5 569 389,33 (2020: 4 273 264,38) euroa.

Henkilöstömäärän rakenteelliset muutokset vuosina 2017-2021 näkyvät seuraavasta kuvasta:

Kuva 1 HKL:n henkilöstö keskimäärin vuosina 2017 – 2021.

TOIMIALAN KEHITYS

Liikennesuoritteet

Raitiliikenteessä tehtiin 31,5 milj. matkaa ja metroluikenteessä 56,0 milj. matkaa vuonna 2021. Raitiliikenteessä matkat vähenivät 10 % ja metroluikenteessä 7 % edellisvuodesta.

Yhteistyö HSL:n ja kaupungin konserniyhtiöiden kanssa

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

HKL on jatkanut entiseen tapaan tiivistä yhteistyötä Helsingin kaupungin konsernitilinpäätökseen konsolidoitavan Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) kanssa.

HKL:n ja HSL:n yhteistyö on kaikilta keskeisiltä osiltaan määritelty ja sovittu osapuolten kesken voimassa olevissa sopimuksissa. Merkittä-

vimmät sopimukset koskevat toisaalta Helsingin joukkoliikenneinfran käyttämistä HSL:n suunnittelemassa ja tilaamassa liikenteessä sekä toisaalta raitio-, metro- ja Suomenlinnan liikenteen tuottamista. Lisäksi osapuolilla on muita sopimuksia koskien mm. tietojärjestelmiä, joukkoliikenteen pysäkkejä, kuljettajien sosiaali-tiloja ja matkalippujen tarkastamista sekä HSL:n HKL:ltä vuokraamia tiloja.

HKL:n ja HSL:n välisten sopimusten toteutumista seuraavat johto- ja ohjausryhmät, jotka kokoontuvat säännöllisesti.

HSL:n hallitus päätti toukokuussa 2020 käynnistää neuvottelut HKL:n kanssa Raide-Jokerin liikennöinnin käynnistämisestä ja kantakaupungin raitioliikenteen sopimuksen jatkamisesta. Sopimusneuvottelut jatkuivat vuoden 2021 aikana ja tavoitteena on allekirjoittaa liikennöintisopimukset HSL:n kanssa vuoden 2022 aikana.

Suomenlinnan Liikenne Oy (SLL)

SLL harjoittaa vesiliikennettä (matkustajaliikenne ja huoltoliikenne) HKL:n kanssa tehtyjen sopimusten perusteella. HKL:llä on puolestaan matkustajaliikenteen järjestämisestä Suomenlinnaan sopimusjärjestely HSL:n kanssa vuoden 2027 loppuun saakka.

SLL on myös vuokrannut toimitilaa HKL:ltä. SLL:llä on sopimukset IT-palvelujen ja postipalvelujen ostamisesta HKL:ltä. SLL hankkii myös HKL:ltä henkilöstö- ja hallintopalveluita sekä lainopillisia palveluita.

HKL:n kiinteistöyhtiöt

HKL:n yhteistyö muiden kaupunkikonserniin ja HKL-konserniin kuuluvien tytäryhtiöidensä, Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy:n, Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohallin ja Kiinteistö Oy Mosaiikkitorin Pysäköintilaitoksen kanssa on jatkunut aikaisempien käytäntöjen mukaisesti.

Kiinteistö Oy Espoon terminaalin osakkeista 50 % omistaa Helsingin kaupunki/HKL ja toiset 50 % Espoon kaupunki. Kyseessä on ns. yhteisyhteisö. Terminaalista hoidetaan bussien liikennöintiä.

Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohalli pitää yllä Helsingin yliopiston metroasemaa ja HKL myy sille mm. erilaisia kiinteistöpalveluita.

Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy on Helsingin kaupungin/HKL:n omistama varikkokiinteistöyhtiö, joka ylläpitää Ruskeasuon varikkoa. Rakennuksen varikkotilat on vuokrattu Helsingin Bussiliikenne Oy:lle. Varikkorakennuksessa on myös Helsingin kaupungin liikuntapalveluille vuokrattuja salibandytiloja. Yhtiöllä on sopimukset HKL:n kanssa mm. kiinteistöpalvelujen käytöstä. Vuonna 2021 jatkettiin suunnittelua varikon muuttamisesta hybridivarikoksi, jossa toimisi jatkossa sekä bussietä raitiovaunuvarikko. Varikon investoinnin arvo on noin 130 M€.

Kiinteistö Oy Mosaiikkitorin Pysäköintilaitos pitää yllä Vuosaaren metroaseman läheisyydessä olevaa pääosin liityntäpysäköintiä palvelevaa pysäköintilaitosta. HKL on yhtiön suurin osakas omistamalla noin 72 % yhtiön osakekannasta. Pysäköintilaitoksessa on erillinen taksiyrityksille vuokrattu tila, jossa on myös ajoneuvojen pesupaikka. Tähän järjestelyyn liittyvät aktiviteetit täydentävät pysäköintilaitoksen kannalta hyödyllisellä tavalla tilojen normaalia pysäköintikäyttöä.

Osakkuusyhtiöitä HKL:llä on Kiinteistö Oy Espoon terminaalin lisäksi Kiinteistö Oy Helsingin Tapulikaupungintie 5 ja Kiinteistö Oy Helsingin Ruoholahden Parkki sekä Länsimetro Oy.

Kiinteistö Oy Helsingin Tapulikaupungintie 5 ylläpitää Puistolan aseman läheisyydessä liityntäpysäköintiä palvelevaa pysäköintilaitosta. HKL on yhtiön suurin osakas, sen omistusosuus on 36 % yhtiön osakekannasta. Kiinteistö Oy Helsingin Ruoholahden Parkissa HKL:llä on osakeomistuksen johdosta yhteensä 141 liityntäpysäköintipaikkaa, HKL:n vähemmistöosuus yhtiöstä on 9 %.

Länsimetro Oy rakennuttaa, omistaa, hallitsee, ylläpitää, huoltaa ja kehittää Helsingin Ruoholahdesta Espoon Kivenlahteen ulottuvan metrolinjan metroluokennetta palvelevia raiteita, tunneleita, asemarakennuksia, pysäköintitiloja ja muita sen toimintaa palvelevia rakennelmia ja laitteita. Tällaisia rakennelmia eivät ole osin asemarakennusten liiketilat ym. rakennelmat ja laitteet, jotka eivät välittömästi palvele metroluokennetta. Helsingin kaupunki/HKL omistaa osakkeista 15 %.

KAUPUNGIN RAHOITUS

Kaupunginvaltuuston 16.11.1994 tekemän päätöksen mukaisesti HKL:n aloittavaan taseeseen 1.1.1995 merkittiin valtuuston päättämää käyttöomaisuutta silloista kokonaisarvoa – 296 249 072,86 euroa – vastaamaan valtuuston päättämät pääomaerät, jotka jaettiin

– peruspääomaksi A	102 602 708,16 €
– peruspääomaksi B	177 306 066,70 €
– perustamislainaksi	16 340 298,00 €

Peruspääoman A, joka kattoi liikenteen tuotantopalvelujen rakennukset, kiinteät rakenteet ja liikkuvan kaluston, tuottovaatimukseksi valtuusto asetti 9 prosenttia. Peruspääomalle B, joka kattoi henkilökuljetustoiminnan radat, asemat ja pysäkit, ei asetettu tuottovaatimusta. Perustamislainan koroksi asetettiin 9 prosenttia ja lainan takaisinmaksuajaksi 25 vuotta viiden ensimmäisen vuoden ollessa lyhennyksistä vapaat. Laina oli kokonaisuudessaan HKL-Bussiliikenteen laina ja peruspääomasta A oli HKL-Bussiliikenteen pääomaa 8 798 583,18 euroa, HKL-Raitiliikenteen pääomaa 24 839 818,18 euroa, HKL-Metroluokenteen pääomaa 33 155 431,80 euroa, HKL-Rata- ja kiinteis-

töpalveluiden pääomaa 1 280 627,42 euroa sekä HKL-Liikelaitoksen pääomaa 34 528 247,58 euroa.

HKL-Bussiliikenne myytiin Helsingin Bussiliikenne Oy:lle 1.1.2005. Tällöin perustamislain siirtyi Helsingin Bussiliikenne Oy:n vastuulle ja peruspääoma A palautettiin Helsingin kaupungille. HKL:n pääomaerät olivat seuraavat 31.12.2021:

– peruspääoma A	93 804 124,97 €
– peruspääoma B	286 213 492,66 €

Peruspääoma B on korotettu lähtötasosta 1.1.1995 yhteensä 108 907 425,96 eurolla. Vuodesta 2009 alkaen peruspääoma B:hen ei ole tehty korotuksia.

Nettobudjetointiperiaatteen mukaan kaupungin vuoden 2021 talousarvion rahoitusosaan sisältyivät tuloina liikenneliikelaitokselta peruspääoman tuotto, infran korkotulon palautus kaupungille ja tuki infrainvestointien pääomakuluihin.

HKL:n ei nostanut kaupungin lainoja vuonna 2021. Kaupungin pitkäaikaisista vierasta pääomaa lyhennettiin 14,2 milj. eurolla.

Erät toteutuivat seuraavasti:

	TP2020 1000 €	TA2021 1000 €	TP2021 1000 €	Erotus 1 000 €
Peruspääoman tuotto	8 442	8 442	8 442	0
Infran korkotulo	18 701	19 422	18 961	-462
Kaupungin tuki	-22 151	-25 795	-24 777	1 018
Netto	4 992	2 069	2 626	556
Kaupungin lainojen muutos	- 9 210	-14 210	- 14 210	0

KAUPUNGIN MUU RAHOITUS

HKL:n ei nostanut kaupungin lainoja vuonna 2021. HKL:n investointien rahoittamiseen käyttämän kaupungin lyhytaikaisen luotollisen käyttötilin saldo oli 326,5 milj. euroa 31.12.2021 (31.12.2020: 144,2).

MUU RAHOITUS

HKL ei nostanut uutta kaupungin ulkopuolista lainaa vuonna 2021. HKL lyhensi ulkopuolelta nostettuja lainojaan 13,1 milj. eurolla vuonna 2021.

INVESTOINNIT

HKL:n bruttoinvestoinnit olivat 242,9 milj. euroa (2020: 145,9) milj. euroa ja nettoinvestoinnit 220,1 milj. euroa.

Suurin investointikohde oli Raide-Jokerin infran maksut 88,5 milj. euroa (brutto), Raide-Jokeriin saatiin valtionavustusta 22,8 milj. euroa. Muita suuria investointeja olivat Raide-Jokerin vaunut 21,5 milj. euroa, Kruunusillat 18,0 milj. euroa, Raide-Jokerin varikko oli 13,6 milj. euroa, M300-metrovaunujen (optio-vaunut) maksut 12,0 milj. euroa ja M100-metrovaunujen peruskorjaus 9,9 milj. euroa.

LIKENNELIIKELAITOKSEN KÄYTTÖTALOUS

Liikevaihto

HKL:n tilikauden liikevaihto oli 220,5 (2020: 212,9) milj. euroa. Liikevaihto muodostuu HSL:ltä laskutettavista liikennöintikorvauksista 99,7 (2020: 100,6) milj. euroa ja infrakorvauksesta 83,0 (2020: 77,0) milj. euroa sekä kaupungin infratuesta 24,8 (2020: 22,2) milj. euroa ja muista myyntituotoista 13,0 (2020: 13,2) milj. euroa.

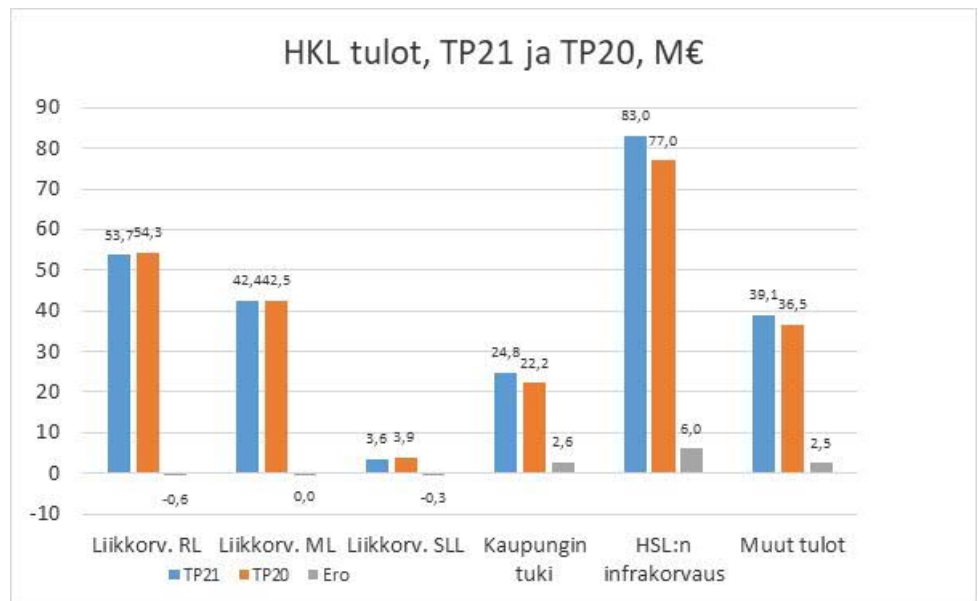
Liikennöinnissä suoritteita toteutui raitio- ja metrolienteessä vuotta 2020 vähemmän HSL:n sopeuttaessa liikennetarjontaa. HSL:n infrakorvauksissa on nousua metroiden korvauksissa; kantametron osalta on metroasemien menotaso noussut selkeästi vuodesta 2020 johtuen kunnossapito- ja sähkömenojen kasvusta sekä länsimetrossa käyttövastikkeen kasvusta.

Valmistus omaan käyttöön

Valmistuksena omaan käyttöön on kirjattu 7,1 (2020: 5,3) milj. euroa, joka sisältää ratojen rakentamiseen ja peruskorjaukseen liittyviä töitä sekä vanhojen vaunujen peruskorjaukseen liittyviä töitä. Valmistuksena omaan käyttöön on lisäksi kirjattu Raide-Jokerin ja metron kapasiteettihankkeen projektiyksiköiden menot sekä omaisuudenhallintayksikön hankepalvelun investointeihin kohdistuneet menot.

Liiketoiminnan muut tuotot

Liiketoiminnan muut tuotot olivat 19,0 (2020: 18,0) milj. euroa. Liiketoiminnan muissa tuotoissa mainostulot olivat 0,6 milj. euroa vuotta 2020 suuremmat. Vaikka mainostulot hieman nousivat vuodesta 2020, koronaepidemia vaikutti edelleen voimakkaasti mainostuloihin.

Kuva 2 HKL:n tuloerät 2021 ja 2020.

Kulut

Kulut ennen liikeyljäämää olivat 213,2 (2020: 199,8) milj. euroa eli 5,3 % edellisvuotta enemmän.

Aine- ja tarvikeostot olivat 22,8 (2020: 17,7) milj. euroa. Sähkömenot nousivat 4,9 milj. eurolla edellisvuodesta.

Palveluiden ostot olivat 42,7 (2020: 41,0) milj. euroa. Palveluiden ostoihin sisältyvät mm. vartiointi 7,7 (2020: 7,1) milj. euroa, koneiden huollot ja pienkorjaukset 4,9 (2020: 4,9) milj. euroa, kaupunkipyörien palvelumaksut 4,2 (2020: 3,2) milj. euroa, Suomenlinnan henkilö- ja tavaraliikenteestä maksetut korvaukset 4,1 (2020: 3,7) milj. euroa, asian-
 tuntijapalvelut 3,8 (2020: 4,5) milj. euroa, rakennusten siivous 2,8 (2020: 2,9) milj. euroa ja rakennusten huolto ja pienkorjaus 2,8 (2020: 1,8) milj. euroa.

Henkilöstökulut olivat 67,6 (2020: 67,5) milj. euroa. Henkilöstöä oli keskimäärin 32 henkilöä vähemmän kuin edellisellä tilikaudella.

Poistot olivat 52,1 (2020: 48,7) milj. euroa. Poistotasoa nostivat muun muassa uusien raitioratojen peruskorjaukset ja käyttöönotot, bussien sähkönlatausjärjestelmät, Töölön varikon peruskorjaus ja metrovaunujen peruskorjaukset.

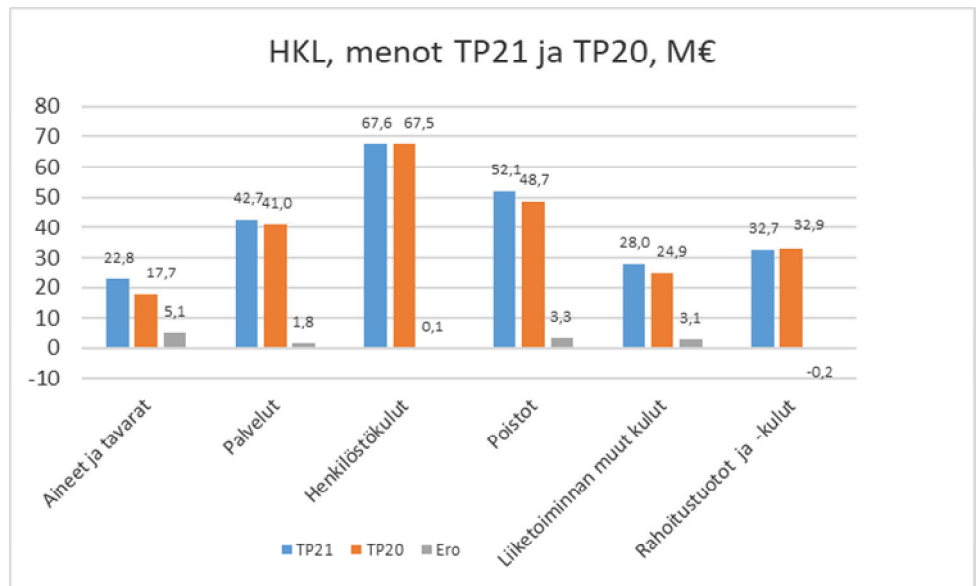
Liiketoiminnan muut kulut olivat 28,0 (2020: 24,9) milj. euroa. Länsimet-ro Oy:n vastikkeita maksettiin 2,6 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Tulos rahoituserien jälkeen eli ylijäämä ennen varausten muutoksia oli 0,8 (2020: 3,6) milj. euroa. Tulosta huononsi erityisesti sähkömenojen huomattava nousu edellisvuodesta. Myös Koskelan varikon säilytyshal-

lin katontuenta loppuvuodesta 2021 nosti kustannustasoa ja vaikutti HKL:n tulokseen.

Edellisten tilikausien investointivarauksen purettiin 2,8 milj. euroa vuonna 2021. Uutta investointivarausta ei lisätty vuonna 2021.

Poistoeron ja investointivarauksen muutoksien jälkeen HKL:n tulos oli 3,6 (2020: 2,8) milj. euroa.

Kuva 3 HKL:n menoerät 2021 ja 2020.

Käyttötalouden vertailu tulosbudjettiin

HKL:n vuoden 2021 tulosbudjetin ja tilinpäätöksen vertailu

TULOSLASKELMA	TB 2021 1 000 €	TP 2021 1 000 €	Erotus 1 000 €
Liikevaihto yhteensä	223 512	220 479	-3 033
Tuki kaupungilta	25 795	24 777	-1 018
Liikennöintikorvaustulot	102 288	99 726	-2 562
Infrakorvaukset	79 701	82 995	3 295
Muut tulot	15 728	12 980	-2 748
Valmistus omaan käyttöön	6 714	7 146	433
Liiketoiminnan muut tuotot	18 922	19 029	107
Varsinaiset kulut	-160 895	-161 170	-275
Poistot	-54 507	-53 180	1 327
Liikelylijäämä	37 175	33 418	-3 757
Rahoitustuotot ja -kulut	-33 708	-32 652	1 057
Poistoeron muutos	2 742	2 830	88
Varausten muutos	-6 209	0	6 209
Tilikauden ylijäämä	0	3 597	3 597

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tase ja tunnusluvut

HKL käytti vuoden 2021 investointien rahoituksessa HKL:n ja kaupungin välistä luotollista käyttötiliä. Käyttötilin saldo oli vuoden 2021 lopussa 326,5 milj. euroa (2020: 144,2). Luotollisen käyttötilin käyttö näkyy HKL:n taseessa lyhytaikaisissa veloissa (lainat kunnalta) ja sillä on vaikutusta HKL:n tunnuslukuihin vuosina 2020 ja 2021.

Bombardierin sovintosopimuksen käsittely taseessa 31.12.2021

HKL teki Bombardierin kanssa sovintosopimuksen Variotram-raitiovaunujen alkuperäisen hankintasopimuksen purkamisesta vuonna 2017. Sovintosopimuksen mukaan Bombardierin maksama korvaus HKL:lle on vähintään 33,0 milj. euroa. Korvaus suoritetaan vuosina 2017-2022.

Taseessa 31.12.2021 on myyntisaamista Bombardierilta 8,3 milj. euroa, joiden maksusuoritukset erääntyvät tammi- ja helmikuun 2022 aikana maksettavaksi. Lisäksi siirtosaamisissa on saatavaa Bombardierilta 0,4 milj. euroa, joka kohdistuu sovintosopimuksessa sovittuun M100-vaunujen peruskunnostukseen.

Siemensin automaattimetrohankkeen käsittely taseessa 31.12.2021

Tilinpäätöksessä 2021 HKL:llä on automaattiprojektiin liittyneitä investointimenoja pitkäaikaisissa saamissa 6.241.168,89 euroa. Automaattiprojektin oikeuskäsittelyn tilannetta on selvitetty tasekirjan liitteessä 15.

LIKETOIMINNAN KEHITTYMINEN VUONNA 2022

Helsingin kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 22.9.2021 yhtiöittää HKL:n. HKL:n toimintaa loppuu nyky muodossaan 31.1.2022. Toiminta jatkuu Pääkaupunkiseudun Kaupunkiliikenne Oy:ssä lukuun ottamatta metron infra- ja liikennöintisopimukseen liittyviä liiketoimintoja, joiden osalta toiminta jatkuu HKL:ssä.

HKL:n vuoden 2022 tulosbudjetti tullaan käsittelemään HKL:n johtokunnassa maaliskuussa 2022.

TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2021	1.1.-31.12.2020
LIIKEVAIHTO		
Tuki kaupungilta	24 777 480,00	22 151 000,00
Liikennöintikorvaukset	99 726 077,27	100 635 809,42
Infrakorvaukset	82 995 350,38	76 976 240,09
Muut myyntitulot	12 980 194,36	13 171 508,59
	220 479 102,01	212 934 558,10
Valmistus omaan käyttöön	7 146 427,54	5 311 264,79
Liiketoiminnan muut tuotot	19 028 943,08	18 043 544,85
	26 175 370,62	23 354 809,64
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:		
Ostot tilikauden aikana	-22 834 314,64	-17 682 265,85
Ulkopuoliset palvelut		
SLL-korvaus	-4 123 980,62	-3 655 237,86
Muiden palvelujen ostot	-38 612 982,53	-37 321 731,64
	-65 571 277,79	-58 659 235,35
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-53 180 009,14	-53 025 634,89
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-12 351 855,06	-12 462 272,07
Muut henkilösivukulut	-2 111 277,58	-2 056 847,20
	-67 643 141,78	-67 544 754,16
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-52 066 039,21	-48 734 681,67
	-52 066 039,21	-48 734 681,67
Liiketoiminnan muut kulut		
Liiketoiminnan muut kulut	-27 955 632,63	-24 900 129,97
	-27 955 632,63	-24 900 129,97
LIIKEYLIJÄÄMÄ	33 418 381,22	36 450 566,59
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	65 960,66	670,68
Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut	-2 159 717,28	-2 417 156,78
Muille maksetut korkokulut	-3 136 672,69	-3 296 825,12
Korvaus peruspääomalle	-8 442 000,00	-8 442 000,00
Infrakorko	-18 960 584,84	-18 701 034,84
Muut rahoituskulut	-18 525,46	-14 286,13
	-32 651 539,61	-32 870 632,19
YLIJÄÄMÄ ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ	766 841,61	3 579 934,40
YLIJÄÄMÄ ENNEN VARAUKSIA	766 841,61	3 579 934,40
Varausten ja rahastojen muutos		
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	2 829 720,12	-2 982 198,80
Vapaaehtoisten varausten vähennys	0,00	2 192 395,92
	2 829 720,12	-789 802,88
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	3 596 561,73	2 790 131,52

TASE

VASTAAVAA	31.12.2021	31.12.2020
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	2 725 816,32	3 001 065,87
Muut pitkävaikutteiset menot	7 154 225,22	1 878 397,34
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 165 661,04	5 987 048,39
	12 045 702,58	10 866 511,60
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat	228 861 531,09	220 051 493,31
Kiinteät rakenteet ja laitteet	253 492 479,19	233 325 641,82
Koneet ja kalusto	356 618 902,37	356 793 599,05
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	374 854 782,49	239 006 780,58
	1 213 827 695,14	1 049 177 514,76
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	41 485 024,70	39 505 024,70
	41 485 024,70	39 505 024,70
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	9 217 127,24	9 774 197,82
	9 217 127,24	9 774 197,82
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Muut saamiset	9 965 629,30	6 241 168,89
	9 965 629,30	6 241 168,89
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	41 759 623,95	31 729 454,20
Saamiset kunnalta	7 035 521,91	6 960 578,98
Siirtosaamiset	855 119,94	24 715 408,09
Muut saamiset	760 186,70	37 806,31
	50 410 452,50	63 443 247,58
Rahat ja pankkisaamiset		
Rahat ja pankkisaamiset	31,24	54,60
	31,24	54,60
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 336 951 662,70	1 179 007 719,95

TASE

VASTATTAVAA	31.12.2021	31.12.2020
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	93 804 124,97	93 804 124,97
Koroton peruspääoma	286 213 492,66	286 213 492,66
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	31 483 746,11	28 693 614,59
Tilikauden yli-/alijäämä	3 596 561,73	2 790 131,52
	415 097 925,47	411 501 363,74
POISTOERO JA VAPAAEHT VARAUKSET		
Poistoero	53 087 164,33	55 916 884,45
Vapaaehtoiset varaukset		
Investointivaraukset	5 196 711,53	5 196 711,53
	58 283 875,86	61 113 595,98
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat kunnalta	193 455 420,28	207 665 317,99
Lainat rahoituslaitoksilta	240 782 948,71	253 867 832,16
	434 238 368,99	461 533 150,15
Lyhytaikainen		
Lainat kunnalta	340 683 579,25	158 386 009,03
Lainat rahoituslaitoksilta	13 084 883,45	13 084 883,45
Ostovelat	43 055 422,68	39 465 253,77
Korottomat velat kunnalta	7 930 486,01	1 205 993,57
Siirtovelat	23 437 882,77	31 520 777,14
Muut lyhytaikaiset velat	1 139 238,22	1 196 693,12
	429 331 492,38	244 859 610,08
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 336 951 662,70	1 179 007 719,95

RAHOITUSLASKELMA 1000 €

	31.12.2021	31.12.2020
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Tulorahoitus		
Liikelylijäämä (-alijäämä)	33 418	36 451
Poistot ja arvonalentumiset	52 066	48 735
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korvaus peruspääomalle	-8 442	-8 442
Infrakorko	-18 961	-18 701
Kunnalle maksetut korkokulut	-2 160	-2 417
Muille maksetut korkokulut sekä saadut rahoitustuotot	-3 089	-3 310
Muut tulorahoituksen korjauserät	191	-195
	53 024	52 120
Investoinnit		
Investoinnit	-242 891	-145 866
Rahoitusosuudet investointimenoihin	22 824	9 599
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	0	3 492
	-220 067	-132 775
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN NETTORAHAVIRTA	-167 043	-80 655
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikainen		
Muilta saatujen lainojen lisäys	0	60 000
Kunnalta saatujen lainojen vähennys	-14 210	-9 210
Muilta saatujen lainojen vähennys	-13 085	-13 085
	-27 295	37 705
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	557	-1 752
Yhdystilivelkojen muutos, lis (+), väh (-)	182 298	44 263
Saamisten muutos, lisäys (-), vähennys(+)	9 383	4 031
Saamisten muutos kunnalta	-75	-1 332
Korottomien velkojen muutos, lis (+), väh (-)	-4 550	2 434
Korottomien velkojen muutos kunnalta	6 724	-4 694
	194 337	42 950
RAHOITUKSEN NETTORAHAVIRTA	167 043	80 655
RAHAVAROJEN MUUTOS	0	0
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	0	0
Rahavarat 1.1.	0	0
	0	0

TILINPÄÄTÖKSEN 31.12.2021 LIITETIEDOT

1

Laadintaperiaatteet

Tilinpäätös on laadittu suoriteperusteisesti ja siinä on sovellettu voimassa olevaa kirjanpitolakia ja -asetusta. Laskelmissa on noudatettu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamia yleisohjeita.

Omaisuus on merkitty taseeseen pysyviin vastaaviin hankintameno suunittelman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla vähennettynä.

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintameno.

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoonsa.

Velat on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoonsa.

Rahoituslaitoslainat on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

2

Liikevaihto

	2021 euroa	2020 euroa	Muutos euroa
HKL	220 479 102,01	212 934 558,10	7 544 543,91

3

Henkilöstökulut ja luontoisedut

HKL	2021 euroa	Investointeihin kohdistetut euroa	Yhteensä euroa
Palkat	48 800 514,16	4 379 494,98	53 180 009,14
Eläkekulut	11 321 529,84	1 016 025,83	12 337 555,67
Muut henkilösivukulut	<u>1 937 409,06</u>	<u>173 868,52</u>	<u>2 111 277,58</u>
	62 059 453,06	5 569 389,33	67 628 842,39
Luontoisedut	<u>127 510,60</u>	<u>0,00</u>	<u>127 510,60</u>
Yhteensä	62 186 963,66	5 569 389,33	67 756 352,99
V. 2020	<u>63 367 354,73</u>	<u>4 273 264,38</u>	<u>67 640 619,11</u>
Muutos edell. vuoteen	-1 180 391,07	1 296 124,95	115 733,88

4

Poistot Helsingin kaupungin poistosuunnitelma on kaupunginvaltuuston vahvistama 18.9.1996 ja siihen on tehty tarkistuksia 2.11.2001, 14.11.2001, 9.10.2002, 18.6.2003, 11.5.2011 sekä 20.1.2016. Poistomenetelmä on tasapoisto.
 HKL:n johtokunta päätti poistosuunnitelman sisällöstä 7.12.2017 (89 §)

4.1
 POISTOSUUNNITELMA

Poistoryhmä		Poistorajat vuotta
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
Aineettomat oikeudet		5-20
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT		
Atk-ohjelmistot		3-10
Muut		3-20
AINEELLISET HYÖDYKKEET		
Rakennukset ja rakennelmat		
	Asuinrakennukset	30-50
	<i>Asuinrakennusten peruskorjaukset</i>	10 - 50
	Hallinto- ja laitosrakennukset	30 - 50
	<i>Hallinto- ja laitosrakennusten peruskorjaukset</i>	10 - 40
	Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 - 40
	<i>Tehdas- ja tuotantorakennusten peruskorjaukset</i>	10 - 30
	Talousrakennukset	10 - 20
	Vapaa-ajan rakennukset	20 - 30
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
	Maa- ja vesirakenteet	15 - 30
	Ratarakenteet	30 - 40
	<i>Raitioteiden peruskorjaukset</i>	35
	Johtoverkostot ja laitteet	10 - 40
	Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10-20
	Liikenteen ohjauslaitteet	8 - 10
	Sillat ja laiturit	10 - 30
Koneet ja kalusto		
	Raidekalusto	20-30
	<i>Uudet raitio- ja metrovaunut</i>	30
	<i>Raitio- ja metrovaunujen hankinnan rakennusaikainen korko</i>	30
	<i>Ratatyökoneet (kiskoilla liikkuvat raskaat työkoneet) 1.1.2017 alkaen</i>	20
	<i>Raidekaluston peruskorjaukset</i>	10 - 15
	Muut kuljetusvälineet	6 - 12
	Muut koneet ja kalusto	3 - 10

4.2

SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT

	2021	2020
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Atk- ohjelmistot	636 225,56	416 860,28
Muut pitkävaikutteiset menot		
Muut pitkävaikutteiset menot	397 059,17	112 095,73
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset		
Asuinrakennukset	78 236,50	69 159,90
Hallinto- ja laitosrakennukset	9 050 977,94	8 803 451,80
Tehdas- ja tuotantorakennukset	4 569 713,76	4 104 284,14
Muut rakennukset	<u>1 868 640,40</u>	<u>1 550 612,44</u>
	15 567 568,60	14 527 508,28
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Maa- ja vesirakenteet	5 172 763,49	4 997 880,01
Johtoverkostot ja laitteet	1 035 027,99	975 757,33
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	<u>8 872 633,78</u>	<u>7 807 759,56</u>
	15 080 425,26	13 781 396,90
Koneet ja kalusto		
Liikennevälineet	18 525 127,09	17 982 422,04
Muut kuljetusvälineet	144 788,48	176 872,66
Muut koneet ja kalusto	<u>1 714 845,05</u>	<u>1 737 525,78</u>
	20 384 760,62	19 896 820,48
Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos yhteensä	<u>52 066 039,21</u>	<u>48 734 681,67</u>

5 PYSYVIEN VASTAAVIEN JA MUIDEN PITKÄVAIKUTTEISTEN
 MENOJEN MUUTOKSET V. 2021

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat oikeudet

Poistamaton hankintameno 1.1.	3 001 065,87
Lisäykset tilikauden aikana (+)	228 041,06
Siirrot erien välillä (+/-)	132 934,95
Tilikauden poisto (-)	-636 225,56
Poistamaton hankintameno 31.12.	2 725 816,32

Muut pitkävaikutteiset menot

Poistamaton hankintameno 1.1.	1 878 397,34
Lisäykset tilikauden aikana (+)	261 400,86
Siirrot erien välillä (+/-)	5 411 486,19
Tilikauden poisto (-)	-397 059,17
Poistamaton hankintameno 31.12.	7 154 225,22

Ennakkomaksut

Poistamaton hankintameno 1.1.	5 987 048,39
Lisäykset tilikauden aikana (+)	1 735 851,79
Siirrot erien välillä (+/-)	-5 557 239,14
Poistamaton hankintameno 31.12.	2 165 661,04

Aineelliset hyödykkeet

Rakennukset

Poistamaton hankintameno 1.1.	220 051 493,31
Lisäykset tilikauden aikana (+)	8 328 465,89
Vähennykset tilikauden aikana (-)	-31 943,16
Siirrot erien välillä (+/-)	16 081 083,65
Tilikauden poisto (-)	-15 567 568,60
Poistamaton hankintameno 31.12.	228 861 531,09

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Poistamaton hankintameno 1.1.	233 325 641,82
Lisäykset tilikauden aikana (+)	41 859 051,30
Rahoitusosuudet tilikaudella (-)	-22 824 113,80
Vähennykset tilikauden aikana (-)	-159 241,00
Siirrot erien välillä (+/-)	16 371 566,13
Tilikauden poisto (-)	-15 080 425,26
Poistamaton hankintameno 31.12.	253 492 479,19

Koneet ja kalusto

Poistamaton hankintameno 1.1.	356 793 599,05
Lisäykset tilikauden aikana (+)*	14 308 769,18
Siirrot erien välillä (+/-)	5 901 294,76
Tilikauden poisto (-)	-20 384 760,62
Poistamaton hankintameno 31.12.	356 618 902,37

Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat

Poistamaton hankintameno 1.1.	239 006 780,58
Lisäykset tilikauden aikana (+)*	174 585 128,45
Siirrot erien välillä (+/-)*	-38 737 126,54
Poistamaton hankintameno 31.12.	374 854 782,49

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet

Hankintameno 1.1.	32 550 038,94
Kirjanpitoarvo 31.12.	32 550 038,94

Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet

Hankintameno 1.1.	839 854,87
Kirjanpitoarvo 31.12.	839 854,87

Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet

Hankintameno 1.1.	4 000,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 000,00

Muut osakkeet ja osuudet

Hankintameno 1.1.	6 111 130,89
Lisäykset tilikauden aikana (+)	1 584 000,00
Siirrot erien välillä (+/-)	396 000,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 091 130,89

Osakkeet ja osuudet

Siirrot erien välillä (+/-)	396 000,00
Siirrot hallintokuntien välillä (+/-)	0,00

* HKL kirjaa metro- ja raitiovaunuhankintojen maksut, joita ei suoraan kohdisteta yksittäiselle vaunulle, erillisille kaatotyönumereilla keskeneräisessä omaisuudessa. Yksittäisen vaunun valmistuttua kaatotyönumerolta siirretään vaunulle kuuluva osuus vaunun työnumerolle ja tältä työnumerolta valmiiseen omaisuuteen. Kuvatus menettelyn takia pysyvien vastaavien erittelyssä (SAPin pysyvien vastaavien raportti) siirtyvät erät ja lisäykset tilikauden aikana eivät anna oikeata kuvaa muutoksista koneet ja kalusto-omaisuusryhmässä. Pysyvien vastaavien erittely on tehty suoraan SAP-järjestelmästä saaduilla tiedoilla. Pysyvien vastaavien erittelyn kirjanpitoarvot 31.12.2020 ja 31.12.2021 täsmäävät kirjanpitoon.

6

Pienkalusto	Kulutileille kirjattu pienkalusto Irtaimistorekisteristä poistoina kirjatut kulut	670 899,13 euroa <u>76 360,99 euroa</u>
	Pienkalusto yhteensä	<u>747 260,12 euroa</u> =====

(Pienkalusto v. 2020: 829 890,85 euroa).

7

Vaihto-omaisuus

	2021	2020	Muutos
Aineet ja tarvikkeet	9 217 127,24	9 774 197,82	557 070,58

8

Tytäryhteisöosakkeet ja -osuudet

Nimi ja kotipaikka: Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohalli, Helsinki

Osakkeiden lukumäärä	9 592 kpl
Omistusosuus	62 % (=9 592/15 450)
Äänivaltaosuus	62 %
Osakkeiden nimellisarvo	17,00 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	15 865 456,24 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	-672 496,59 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	20 689 415,12 euroa, 31.12.2020

Nimi ja kotipaikka: Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy, Helsinki

Osakkeiden lukumäärä	20 712 kpl
Omistusosuus	100 %
Äänivaltaosuus	100 %
Osakkeiden nimellisarvo	98,91 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	12 193 368,07 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	-19 291 202,82 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	10 696 393,53 euroa, 31.12.2020

Nimi ja kotipaikka: Suomenlinnan Liikenne Oy, Toinen linja 7 A, Helsinki

Osakkeiden lukumäärä	6 000 kpl
Omistusosuus	100 %
Äänivaltaosuus	100 %
Osakkeiden nimellisarvo	84,09 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	884 811,24 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	-21,70 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	952 055,73 euroa, 31.12.2020

Nimi ja kotipaikka: Kiinteistö Oy Mosaiikkitorin Pysäköintilaitos, Helsinki

Osakkeiden lukumäärä	308 kpl
Omistusosuus	72 % (= 308/428)
Äänivaltaosuus	72 %
Osakkeiden nimellisarvo	84,09 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	3 606 403,39 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	-111 708,54 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	4 652 175,31 euroa, 31.12.2020

8.1

Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet

Nimi ja kotipaikka: Kiinteistö Oy Helsingin Tapulikaupungintie 5, Helsinki

Osakkeiden lukumäärä	40 kpl A-osakkeita 70 kpl B-osakkeita
Omistusosuus	36 % (= 110/308)
Äänivaltaosuus	36 %
Osakkeiden nimellisarvo	33,64 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	839 854,87 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	0,63 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	3 287 145,18 euroa, 31.12.2020

8.2

Yhteisyhteisöosakkeet

<u>Nimi ja kotipaikka:</u>	<u>Kiinteistö Oy Espoon Terminaali</u>
Osakkeiden lukumäärä	4 000 kpl
Omistusosuus	Helsinki 50% (=4 000/8 000)
Äänivaltaosuus	50 %
Osakkeiden nimellisarvo	1,00 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	4 000,00 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	-41 130,19 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	30 030,61 euroa, 31.12.2020

8.3

Muut osakkeet ja -osuudet

<u>Nimi ja kotipaikka:</u>	<u>Kiinteistö Oy Helsingin Ruoholahden Parkki, Helsinki</u>
Osakkeiden lukumäärä	141 kpl
Omistusosuus	9,2 % (=141/1 530)
Äänivaltaosuus	9,2 %
Osakkeiden nimellisarvo	320 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	0,00 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	-3 799,65 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	12 206 435,63 euroa, 31.12.2020

<u>Nimi ja kotipaikka:</u>	<u>Länsimetro Oy, Tapiontori 3 A, 02070 Espoo</u>
Osakkeiden lukumäärä	140 kpl
Omistusosuus	Helsinki 15,6 % (= 140/900)
Äänivaltaosuus	15,6%
Osakkeiden nimellisarvo	1 000 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	5 991 849,00 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	-2 642 412 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	17 352 002 euroa, 31.12.2020

Nimi ja kotipaikka:

Asunto Oy Helsingin Larunsolmu, Helsinki

Osakkeiden lukumäärä	305 kpl
Omistusosuus	1,3% (=305/22 693)
Äänivaltaosuus	1,3%
Osakkeiden nimellisarvo	0,11 euroa/kpl
Osakkeiden kirjanpitoarvo	71 792,70 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	0,00 euroa, 31.12.2020
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	11 879 726,06 euroa, 31.12.2020

Nimi ja kotipaikka:

Fallkullan Kiilan Pysäköinti Oy

Osakkeiden lukumäärä	81 kpl
Omistusosuus	50,9%(=81/159)
Äänivaltaosuus	0 %
Osakkeiden nimellisarvo	33 000,00
Osakkeiden kirjanpitoarvo	1 980 000,00 euroa, 31.12.2021
Tulos viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	
Oma pääoma viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaan	

9

Saamiset

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät:

1000 €	2021	2020
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>		
Kaupungin vakuutusrahasto (korvaus vuoden 2019 Rautatien metroaseman vesivahingosta ja Koskelan varikon tulipalosta)	1 152	1 697
Bombardier Variotram-raatiovaunut	449	24 349
Pohjola-vakuutusyhtiön korvaus Rautatien vesivahingosta	236	0
Suomenlinnan Liikenne Oy:n hyvitys vuodelta 2020	139	349

10

Vieras pääoma

Myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua erääntyvät lainat:

Kaupungin lainat, on jäljellä	139 444 444,46
Nordic Investment Bankin lainat, on jäljellä	55 297 532,66
European Investment Bankin lainat, on jäljellä	<u>127 292 223,77</u>
Erääntyvät lainat yhteensä	322 034 200,89
	=====

11
 Siirtovelat

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät:

1 000 €	2021	2020
<i>Lyhytaikaiset siirtovelat</i>		
Lomapalkkajaksotus	12 238	11 975
Helsingin seudun liikenne, infrakorvauksen palautus 2020-2021 ja lauttaliikenteen korvauksen hyvitys 2021	8 976	16 195
Helen Oy, sähköt	2 079	0
Palkkojen jaksotus joulukuu 2021	1 454	1 761

12
 Tytär- ja osuusyhteisöt

HKL:n tytär- ja osuusyhteisöjen saamiset ja velat HKL:lle:

1 000 €	2021	2020
<i>Lyhytaikaiset saamiset</i>		
Kiinteistö Oy Kaisaniemen Metrohalli	48	14
Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy	38	36
Suomenlinnan Liikenne Oy	137	354
<i>Lyhytaikaiset velat</i>		
Ruskeasuon Varikkokiinteistö Oy	3 995	19
Suomenlinnan Liikenne Oy	280	256

13
 Vuokravastuut

Seuraavalla tilikaudella maksettavat	222 863,82
Myöhemmin maksettavat	<u>222 496,08</u>
Yhteensä	445 359,90
	=====

Tilinpäätös 31.12.2020:	
Vastuut v. 2021	226 458,89
Vastuut 1.1.2022 alkaen	<u>349 777,77</u>
	576 236,66
	=====

14
 Vakuudet

Saadut vakuudet 31.12.2021:

1 000 €	2021
Takaussitoumukset	19 442
Pankkitakaukset	108 805
Konsernivakuudet	14 952
Pankkitalletukset, pantattu HKL:lle	1 163
Talletettu rahaa vakuudeksi HKL:n pankkitilille	33
Vakuudet yhteensä	144 395

15 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Metron automatisointihankintaa koskevien sopimusten purkaminen ja niihin liittyvä vahingonkorvausvaatimus

HKL:n johtokunta oikeutti 18.12.2014 HKL:n purkamaan HKL:n ja Siemens-konsortion väliset metron automatisointia koskevat hankintasopimukset. HKL purki hankintasopimukset 21.1.2015.

Puretun Helsingin metron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 99,9 milj. euroa. HKL suoritti ko. hankintasopimuksen perusteella Siemensille maksueriä yhteensä 24,6 milj. euroa. HKL:n suoritukset sisälsivät vuonna 2012 sovitun etenemissopimuksen mukaisia ns. LOP-maksuja 1,8 milj. euroa. Metrovarikon laajennuksen automatisointia koskevan hankintasopimuksen kauppahinta oli 18,1 milj. euroa, ko. sopimuksen perusteella HKL on suorittanut Siemensille maksueriä 13,4 milj. euroa.

Puretun Länsimetron automatisointia koskeneen hankintasopimuksen kauppahinta oli 56,3 milj. euroa, ko. sopimuksen perusteella Länsimetro Oy on suorittanut Siemensille maksueriä 11,3 milj. euroa. Länsimetroa koskevat maksuerät eivät ole HKL:n kirjanpidossa.

HKL on vaatinut Siemensiä purun johdosta palauttamaan koko maksetun kauppahinnan. HKL ja Länsimetro nostivat asiassa kanteen Siemensiä vastaan Helsingin käräjäoikeudessa 2015. Siemens nosti asiassa vastakanteen alkuvuodesta 2016.

HKL:n ja Siemensin vastakkaiset vaatimukset purkuriita-asiassa ovat suuruudeltaan merkittävät, HKL:llä noin 200 milj. euroa ja Siemensillä noin 175 milj. euroa.

HKL ja Siemens tekivät loppuvuodesta 2016 sopineet eräiden HKL:n käyttöön pysyvästi jäävien laitteiden lunastamisesta. Sopimuksen mukaan kummankin osapuolen vaateet toisiaan kohtaan alentuivat lunastettavan omaisuuden määrän mukaisesti n. 14 milj. eurolla.

Helsingin käräjäoikeus antoi maaliskuussa 2020 välipäätöksen metron automatisointia koskevien sopimusten purkua koskevassa asiassa. Päätöksen mukaan HKL:llä oli oikeus purkaa sopimukset Siemensin kanssa metrovarikon laajennusosan automatisointisopimusta lukuun ottamatta. Käräjäoikeuden näkemyksen mukaan automatisointiprojektin viivästykset johtuivat Siemensin vastuulla olevista syistä.

Välituomion jälkeen asian käsittely jatkui käräjäoikeudessa. Käräjäoikeus antoi tuomion 16.11.2021, jossa se on katsonut:

Hankintasopimus Helsingin metron automatisoinnista:

- Siemens on velvollinen maksamaan HKL:lle vahingonkorvausta yhteensä 4.939.430,14 euroa perustuen hankintasopimuksen purkamisesta aiheutuneeseen vahinkoon.
- Muilta osin HKL:n väittämät vahingot eivät ole aiheutuneet hankintasopimuksen purkamisesta tai HKL:llä ei muutoin ole oikeutta saada vahingonkorvausta taikka sopimusestavahinkojen korvaamista rajoittavat sopimusmääräykset ovat esteenä HKL:n korvausvaatimusten menestymiselle.
- Siemens on velvollinen maksamaan HKL:lle hankintasopimuksen kauppahinnan palautuksena 102.512,03 euroa (sisältäen arvonnlisäveron) lain mukaisine viivästyskorkeineen 17.7.2015 lukien.
- Muut asianosaisten vahingonkorvaus- ja maksunpalautusvaatimukset kyseistä hankintasopimusta koskien on hylätty.

Hankintasopimus Helsingin metrovarikon laajennuksen automatisoinnista eli varikkosopimus:

- HKL on velvollinen maksamaan Siemensille korvaukseksi varikkosopimuksen jo toimitettujen osien purkamisesta, poiviennistä ja hävittämisestä sekä tilojen kunnostamisesta syntyneistä kustannuksista 10.094,16 euroa lain mukaisine viivästyskorkeineen 12.6.2020 lukien.
- Siemens on velvollinen maksamaan HKL:lle varikkosopimuksen kauppahinnan palautuksena 3.129.166,54 euroa (sisältäen arvonnlisäveron) lain mukaisine viivästyskorkeineen Siemens Osakeyhtiö 11.8.2015 lukien ja Siemens SAS 14.9.2015 lukien.
- Muut asianosaisten vahingonkorvaus- ja maksunpalautusvaatimukset varikkosopimustakoskien on hylätty.

Sopimus länsimetron automatisoinnista eli länsimetrosopimus:

- Länsimetro Oy:n vahvistus-, kauppahinnan palautus- ja vahingonkorvausvaatimukset on hylätty.
- HKL:n vahingonkorvausvaatimukset on hylätty.
- Siemensin vahingonkorvausvaatimukset on hylätty.

Oikeudenkäyntikulut

HKL:n oikeudenkäyntikuluvaatimus ja Siemensin HKL:ään kohdistama oikeudenkäyntikuluvaatimus on hylätty. Sekä HKL että Siemens saavat siten pitää oikeudenkäyntikulunsa käräjäoikeudessa vahinkonaan.

HKL on yhdessä Helsingin kaupunginkanslian kanssa arvioinut, että käräjäoikeuden tuomioon on haettava muutosta hovioikeudelta. Käräjäoikeuden tuomioon ei voida tyytyä, kun otetaan huomioon, että käräjäoikeus on välituomiossaan todennut, että HKL:llä on ollut oikeus purkaa riidan kohteena olevia sopimuksia. HKL katsoo kärsineensä enemmän taloudellista vahinkoa kuin mihin käräjäoikeus päätyi. Asian käsittely jatkuu seuraavaksi hovioikeudessa.

16

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä arvio merkittävimmistä riskeistä vuodelta 2021

Liikenneliikelaitoksen johtokunta on hyväksynyt 11.2.2021 hallintosäännössä edellytetyn liikenneliikelaitoksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen.

Liikenneliikelaitoksen (HKL) johtokunta on valvonut, että HKL on toiminnut kaupunginvaltuuston (Khs 30.1.2019, § 29) hyväksymän Helsingin kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet-asiakirjan, vahvistetun talousarvion, kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden, eettisten periaatteiden (Khs 28.10.2019, § 722) sekä hyväksymänsä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kuvauksen mukaisesti ja ohjannut sen toimintaa.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen

HKL:n sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelyt on kuvattu TLY-käsikirjassa sekä riskienhallinnan toimintaohjeessa, joissa on yksilöity myös riskienhallinnan vastuut. HKL:n toimintajärjestelmän sisäinen valvonta jaetaan omavalvontaan ja sisäisiin auditointeihin.

Omavalvonnalla tarkoitetaan prosessien osallisten itse suorittamia rutiinitarkastuksia, joilla esihenkilöt ja vastuutahot jatkuvaluonteisesti varmistavat, että toiminta on ohjeiden mukaista, noudattaa annettuja toimivaltuuksia ja tähtää sovittuihin tavoitteisiin. Omavalvontaa ohjaa vuosittain päivitettävä omavalvontasuunnitelma, jossa kuvataan omavalvonnan kohteet, toteutustapa sekä dokumentointi. Omavalvontasuunnitelman painopisteissä huomioidaan toiminnan havaitut poikkeamat sekä tunnistetut riskit, ja toisaalta omavalvontatoimenpiteitä pyritään integroimaan mahdollisuuksien mukaan prosessien luontaisiin kontrollimekanismeihin. Esimerkiksi taloushallinnossa keskeisiä valvontatoimia ovat muun muassa tilien säännölliset täsmäytykset sekä controllerien suorittama talouden seuranta ja raportointi. Omavalvontasuunnitelmassa mainittujen erillisten omavalvontatoimenpiteiden lisäksi myös normaali esihenkilötyö ja työn tilaajan vastuut ovat osa omavalvontaa. Viimeksi mainittujen osalta korostuu poikkeamiin puuttuminen sekä niiden raportointi ja käsittely.

Sisäisillä auditoinneilla varmistetaan toimintajärjestelmän toimivuus ja tunnistetaan kehittämistarpeet. Niiden toteutusta ohjaa kolmivuotinen auditointisuunnitelma, jonka tarkemmat kohteet johto määrittelee vuosittain. Sisäisiä auditointeja toteuttavat nimetyt ja koulutetut sisäiset auditoijat. Lisäksi HKL:n toimintajärjestelmää arvioidaan myös ulkoisin auditoinnein (Kiwa Inspecta sekä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom).

Riskienhallinnan viitekehys ja arviointiperusteet on esitetty TLY-käsikirjassa sekä riskienhallinnan toimintaohjeessa, joiden laadinnassa on huomioitu kaupungin periaatteet ja ohjeistukset, ISO 31000 -riskienhallintastandardi sekä kaupunkiraideliikennettä koskevien lakien ja määräysten vaatimukset. Riskienhallintaa toteutetaan ja koordinoidaan jatkuvan toiminnan riskien osalta yksikkörajat ylittävää prosessinäkökulmaa hyödyntäen, huomioiden kuitenkin riskien ja hallintatoimenpiteiden omistajuudessa linjaorganisaation mukaiset vastuut. Hankekohtaiseen riskienhallintaan on lisäksi oma täydentävä ohjeistus. Riskienarvioinnissa riskejä analysoidaan tarpeen mukaan eri vaikutuslajien näkökulmasta; vaikutuslajeja ovat mm. työturvallisuus, matkustajaturvallisuus, liikennekapasiteetti, rahatalous, työaika ja ympäristövaikutukset, sekä hankkeiden riskienhallinnassa myös aikatauluvaikutus. Myös positiivisia mahdollisuuksia voidaan arvioida. Riskienarvioinnit ja riskien hallintatoimenpiteet dokumentoidaan ja ylläpidetään RamRisk-järjestelmässä olevassa riskirekisterissä. Strategiset riskit, suuret taloudelliset sekä merkittävät operatiiviset riskit nostetaan johtoryhmätasolle käsittelyyn säännöllisissä katselmoinneissa ja tarvittaessa erikseen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen arviointi

HKL on arvioinut sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta sisäisten ja ulkoisten auditointien kautta sekä osana jatkuvaa toimintajärjestelmän kehittämistä.

Tilinpäätösvuonna otettiin käyttöön uusi turvallisuus-, laatu- ja ympäristöjohtamisen menettelyt summaava TLY-käsikirja, joka korvasi aiemman toimintakäsikirjan, ja joka tiivistää aiempaa selkeämmin myös riskienhallinnan kokonaisvaltaisen huomioinnin johtamisessa.

HKL:n jatkuvan toiminnan riskikartassa on seurattavana tätä nykyä 430 riskiä. Näiden osalta erityistä huomiota on kiinnitetty hallintatoimenpiteiden määrittelyyn ja dokumentointiin sekä muun muassa riskien ympäristövaikutusten arviointiin. Hankkeiden riskienhallinnassa RamRisk-järjestelmän käytön on edennyt varsinkin metron kapasiteettihankkeen sekä Koskelan raitiovaunuvarikkohankkeen kohdalla.

Arvio sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan nykytilasta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on HKL:n kokonaisarvioinnin perusteella edelleen tyydyttävä, mutta pitkäjänteisen kehitystyön jäljiltä yhä useammassa prosessissa aletaan yltää jo hyvälle tasolle. Riskienhallinnan kattavuudessa ja tarkkuustasossa on kuitenkin vielä prosessi- ja projekti kohtaista vaihtelua, ja varsinkin dokumentoidun riskienhallinnan luontevaan integroimiseen osaksi päivittäistä työtä ja päätöksentekoa täytyy edelleen kiinnittää huomiota.

Toteutuneet merkittävät riskit

Koronaviruspandemian aiheuttamat lyhyen ja pitkän aikavälin muutokset matkustajamäärissä sekä joukkoliikenteen rahoituspohjassa ovat edellisvuoden tapaan korostaneet riskiä ”HKL:n käytössä olevaa rahoitusta leikataan niin, että sillä on vaikutus HKL:n toimintaan ja hankkeisiin”, ja tämä riski tulee olemaan myös lähitulevaisuudessa olennainen.

Tilinpäätösvuonna toteutui myös HKL-tasolla merkittäväksi arvioitu riski Koskelan varikon heikkoon kuntoon liittyen: kattorakenteiden kunnon odotettua nopeampi heikkeneminen aiheutti lokakuun alusta alkaen tilanteen, jossa merkittävä osa säilytyshallista jouduttiin asettamaan kuukausiksi käyttökieltoon, mikä johti vaunujen ulkosäilytykseen ja hankaloitti varikon toimintaa. Vaikutukset liikennetuotantoon saatiin kuitenkin pidettyä vähäisinä.

Merkittävimmät riskit ja niiden hallinta

HKL:n jatkuvan toiminnan 430 riskin laajuisessa riskikartassa taloudellisten ja strategisten riskien kärkipäähän taloudellisen vaikutuksen näkökulmasta nousevat:

- HKL:n käytössä olevaa rahoitusta leikataan niin, että sillä on vaikutus HKL:n toimintaan ja hankkeisiin; tähän riskiin liittyy epävarmuus koronaviruspandemian vaikutuksista joukkoliikenteeseen myös pidemmällä tähtäimellä. (Keskeisinä hallintakeinoina mm. teeman huomiointi kustannustehokkuustavoitteissa ja strategian päivityksessä, tiivis yhteistyö HSL:n ja kaupunkien kanssa, benchmark, sekä vakuuttava, ymmärrettävä ja asiantuntemukseen perustava argumentointi päätöksentekijöille.)
- Suuret hankkeet eivät toteudu suunnitellusti; tämä riski on pienentynyt edellisvuosiin verrattuna mm. Raide-Jokerin Patterinmäen tunneliin liittyvien epävarmuuksien poistuttua. (Yleisinä hallintakeinoina muun muassa suurten hankkeiden oikea resursointi ennakoiden sekä tätä tukeva 2020 toteutettu organisaatiouudistus).
- Henkilöstön epäluottamus johtamiseen; organisaation toimeenpanokyky; rekrytointien haasteet (jo aiempina vuosina toteutettujen hallintakeinojen lisäksi uudet hallintatoimet linkittyvät vahvasti uuden Kaupunkiliikenne Oy:n käynnistämiseen, siihen liittyvään toimintatapojen kehittämiseen sekä strategian uudistukseen ja sen toimeenpanoon).

Kaupunkitasolle aiemmin nostetuissa riskeissä merkittävimpinä HKL:n riskejä ovat:

- Metroliikenteen luotettavuus heikkenee ja kapasiteetti loppuu erityisesti Länsimetron jatkeen avautuessa (hallitaan 13-

kohtaisella jatkotoimenpideohjelmalla; todennäköisyys riskin toteutumiselle lähitulevaisuudessa on pienentynyt).

- Raitioliikenteen nopeuttamishankkeet eivät etene (hallitaan HKL-KYMP-HSL-yhteistyöllä).
- Merkittävä metroinfran vaurio; siltaonnettomuus, tunnelivaurio, iso vesivahinko (ajankohtaisena hallintakeinona mm. käynnissä oleva erillinen vesivahinkoriskinarviotyö, joka on edennyt johtopäätösvaiheeseen)

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiskohteet ja kehittäminen

Kaupunkiliikenne Oy jatkaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämistä HKL:n vakiintuneiden prosessien pohjalta sekä Kaupunkiliikenne Oy:n että liikenneliikelaitoksen toiminnan ja johtamisen tueksi. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa seurataan johtoryhmän vuosikellon mukaisesti, ja ne ovat kiinteä osa Kaupunkiliikenne Oy:n toimintajärjestelmän mukaista toimintaa, toimintajärjestelmän jatkuvaa kehittämistä ja TLY-koordinaation piirissä kehitettävää työtä. Jatkuvien toimintaprosessien riskienhallinnan puolella painopiste säilyy vuonna 2022 riskienhallinnan jatkuvuuden luomisessa ja hankkeiden riskienhallinnassa kerätään kokemuksia erityisesti laajojen ja vaativien hankkeiden riskienhallinnasta.

17

Kilpailuneutraliteetilaskelma (liike- ja toimitilojen ulosvuokraus)

LASKENNALLINEN TULOSLASKELMA

1.1.-31.12.2021

Liikevaihto

Liiketoiminnan muut tuotot		6 077 831,37	
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana	-503 597,84		
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	0,00		
Palvelujen ostot	-715 008,64	-1 218 606,47	
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-83 905,71		
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-19 208,43		
Muut henkilösivukulut	-3 462,51	-106 576,65	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-874 918,56		
Arvonalentumiset	-3 170 368,06	-4 045 286,62	
Liiketoiminnan muut kulut			0,00
Liikelylijäämä (-alijäämä)			707 361,63
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkokulut	-42 382,01		
Muut rahoituskulut	-68,83	-42 450,84	
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä			664 910,79
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia			664 910,79
Tilikauden ylijäämä (alijäämä) +/-) +/-)			664 910,79

Laskelma sisältää HKL:n asema- ja varikkokiinteistöt, joissa on HKL:n ulkopuolisia vuokralaisia. Tuloissa on mukana HKL:n ulkopuoliset vuokratulot. Menoissa on mukana kiinteistökohteiden kaikki menot lukuun ottamatta kaupungin sisäistä tuottotavoitetta. HKL:n sisäisen laskennan perusteella kohdistetut sisäiset vyörytysmenot on huomioitu kohdassa Liiketoiminnan muut kulut. Laskelmassa kiinteistöjen kokonaismenot on kohdistettu pinta-alan suhteessa (liiketilän pinta-alan osuus koko kiinteistön pinta-alasta).

18

Kirjanpitoaineiston säilytys

Tasekirja säilytetään verkossa sähköisessä muodossa. Muu kirjanpitoaineisto säilytetään paperilla tai sähköisessä muodossa ja/tai tietojärjestelmissä noudattaen kirjanpitolain ja -asetuksen vaatimia säilytysajkoja.

Ostolaskujen arkistointi

Talouspalvelut hoitava HKL-yritysten ostolaskutositteiden (liitteinen) arkistoinnin sähköisesti.

19

Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositteiden lajeista sekä säilytystavoista

19.1

Kirjanpitokirjat

Tasekirja I ja II, verkossa sähköisessä muodossa ja CD-levyllä
Tositapäiväkirja, CD-levyllä
Päiväkirja, CD-levyllä
Pääkirja, CD-levyllä
Ostoreskontra, sähköisessä tiedostomuodossa ja tietojärjestelmässä
Saatavareskontra, sähköisessä tiedostomuodossa ja tietojärjestelmässä
Käyttöomaisuusrekisteri, CD-levyllä
Asuntokiinteistöjen vuokrankantoluettelot (taulukkolaskentapohjainen), tietojärjestelmässä ja sähköisessä tiedostomuodossa
Kiinteistöluettelot (taulukkolaskentapohjainen), tietojärjestelmässä ja sähköisessä tiedostomuodossa
Palkkatiedostot:
- Henkilöstöhallinnon informaatiojärjestelmässä ja paperitulosteina
- Tuntipalkkaisten työntekijöiden palkanlaskentajärjestelmässä ja paperitulosteina
Vaihto-omaisuuskirjanpito, sähköisessä tiedostomuodossa ja tietojärjestelmässä
Varastomäärä- ja arvoluettelot, sähköisessä tiedostomuodossa ja tietojärjestelmässä
Irtaimistorekisteri, sähköisessä tiedostomuodossa ja tietojärjestelmässä.

19.2

Tositelajit

Kaikki tositteet säilytetään paperitulosteina tai sähköisenä tositteena ja/tai tietojärjestelmässä. Tositelajit ovat:

- Varastotositteet
- Myyntitositteet
- Ostotositteet
- Käyttöomaisuustositteet
- Kassatositteet
- Pankkitositteet
- Talpan tositteet
- Henkilöstökassatositteet
- HKL-yritysten sisäiset muistiotositteet
- Valmistus omaan käyttöön -muistiotositteet
- Muistiotositteet
- Liitetietotositteet
- Liittymätositteet
- Tuloksen kirjaustositteet
- Korkolaskut
- Kaudenvaihdekirjaustositteet

INVESTOINNIT

	Toteutunut vuonna 2021
Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos	
Tuotantoinvestoinnit	
Aineettomat oikeudet	1 812 453,07
Asuinrakennukset	136 937,31
Tehdas- ja tuotantorakennukset	15 994 957,67
Raitiovaunut	33 454 525,00
Raitiovaunujen vaihto-osat	8 103,07
Metrovaunut	23 643 087,96
Metrovaunujen vaihto-osat	-161 597,08
Liikkuvat työkoneet	2 571 542,86
Koneet ja kalusto	684 523,45
Atk-laitteet	157 651,26
Yhteensä	78 302 184,57
Joukkoliikenteen perusinvestoinnit	
Aineettomat oikeudet	88 820,54
Muut pitkävaikutteiset menot	261 400,86
Hallinto- ja laitosrakennukset	8 874 109,80
Muut rakennukset	5 731 797,36
Kiinteät rakenteet, maa- ja vesirakenteet	11 034 477,53
Kiinteät rakenteet, johtoverkostot ja -laitteet	1 798 272,83
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	134 744 691,77
Muu koneet ja kalusto	62 619,24
Atk-laitteet	408 334,03
Osakkeet ja osuudet	1 584 000,00
Yhteensä, brutto	164 588 523,96
Rahoitusosuus	-22 824 113,80
Yhteensä	141 764 410,16
Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos	
YHTEENSÄ, BRUTTO	242 890 708,53
Rahoitusosuudet investointeihin	-22 824 113,80
Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos	
YHTEENSÄ	220 066 594,73
Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos	
Tulosbudjetti 2021 YHTEENSÄ	235 815 138,60
Ero	-15 748 543,87

TUNNUSLUVUT	31.12.2021	31.12.2020
Toiminnan laajuus		
Liikevaihto, milj. €	220,5	212,9
Liikevaihdon muutos, %	3,5	2,8
Tulos ja kannattavuus		
Liikevoitto, milj. €	33,4	36,5
Liikevoitto, %	15,2	17,1
Rahoitustulos, %	24,0	24,6
Voitto, %	0,3	1,7
Kokonaispääoman tuotto, %	2,7	3,2
Sijoitetun pääoman tuotto, %	2,8	3,4
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	1,2	1,8
Rahoitus		
Omavaraisuusaste, %	35,4	40,1
Quick ratio	0,1	0,3
Current ratio	0,1	0,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	360,6	305,8
Velat ja vastuut % käyttötuloista	360,7	306,1
Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	35 080	31 484
Lainakanta 31.12., 1 000 €	788 007	633 004
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	788 583	633 580
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	1 197	964
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0
Investointien tulorahoitus, %	24,0	38,4
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-405 301	-372 789
Laskennallinen lainanhoitokate	0,6	0,7
Lainanhoitokate	1,8	2,1
Kassan riittävyys, pv	0,0	0,0
Muut tunnusluvut		
Henkilöstö keskimäärin	1 251	1 283
Liikevaihto/henkilö (1000 €)	176	166
Paikkakilometrit, milj	3 985,0	4 181,6
Paikkakilometrikustannus (€)	0,062	0,056

TUNNUSLUKIJEN LASKENTAPERUSTEET

TOIMINNAN LAAJUUS

Liikevaihdon muutos, % 100 x Liikevaihdon muutos / Liikevaihto edellisellä kaudella

TULOS JA KANNATTAVUUS

Liikevoitto, % 100 x Liikelylijäämä / Liikevaihto

Rahoitustulos, % 100 x (Liikelylijäämä ennen satunnaisia eriä + poistot) / Liikevaihto

Voitto, % 100 x Yli-/alijäämä ennen varauksia / Liikevaihto

Kokonaispääoman tuotto, % 100 x (Liikelylijäämä ennen satunnaisia eriä + rahoituskulut) / Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin tilikaudella

Sijoitetun pääoman tuotto, % 100 x (Liikelylijäämä ennen satunnaisia eriä + rahoituskulut) / (Oma pääoma+ Sijoitettu korollinen vieras pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % 100 x (Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä + Kunnalle maksetut korkokulut + Korvaus peruspääomasta) / (Oma pääoma + Lainat kunnalta/kuntayhtymältä + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)

RAHOITUS

Omavaraisuusaste, % 100 x Oikaistu oma pääoma / (Oikaistun taseen loppusumma - saadut ennakomaksut)

Quick ratio (Rahat ja pankkisaamiset + Rahoitusarvopaperit + Lyhytaikaiset saamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma – Saadut ennakot)

Current ratio (Vaihto-omaisuus + Lyhytaikaiset saamiset + Rahoitusarvopaperit + Rahat ja pankkisaamiset) / (Lyhytaikainen vieras pääoma – Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, % 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

Vastuut ja velat % käyttötuloista 100 x (Vieras pääoma - Saadut ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12., 1 000 e Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat ja vuokravastuut 31.12. Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Lainasaamiset 31.12., 1 000 e Sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Investointien tulorahoitus, % 100 x (Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset - Tuloverot) / Investointien omahankintameno

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 € Rahoituslaskelman välitulos Toiminnan ja investointien rahavirta tilinpäätösvuodelta ja neljältä edelliseltä vuodelta

Laskennallinen lainanhoitokate (Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korko-kulut - Tuloverot) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate (Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä + Poistot ja arvonalentumiset + Korko-kulut - Tuloverot) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys, pv 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

MUUT TUNNUSLUVUT

Liikevaihto / henkilö (1 000 €) Liikevaihto / Henkilöstö keskimäärin

Paikkakilometrikustannus Kulut ennen varauksia / paikkakilometrit

Tilinpäätös 31.12.2021

LIKENNELIIKELAITOKSEN JOHTOKUNNAN EHDOTUS HELSINGIN
KAUPUNGINHALLITUKSELLE

Liikenneliikelaitoksen johtokunta toteaa, että 2 829 720,12 euron poistoeron vähennyksen jälkeen tilikauden tulos on 3 596 561,73 euroa.

Helsingissä 4. päivänä maaliskuuta 2022

Tilinpäätöksen allekirjoitus:

Ville Lehmuskoski, johtokunnan puheenjohtaja
/ Silja Hyvärinen, varajäsen

Jani Nevalainen johtokunnan varapuheenjohtaja
/ Saara Kanto, varajäsen

Mari Nelskylä, jäsen
/ Timo Lindén, varajäsen

Jenni Rope, jäsen
/ Sami Lindström, varajäsen

Juha Kesänen, jäsen
/ Sanna Savonius, varajäsen

Jukka Hämäläinen
toimitusjohtaja, HKL